

Prof. dr. Joef Opatrný
Středisko ibero-amerických studií FF UK

Oponentský posudek disertační práce

Kateřina Mašková, *Přijetí pozitivismu v Mexiku po roce 1867*, 154 str. rkp.

Doktorská disertace Kateřiny Maškové je podle titulu zaměřena na problematiku přijetí pozitivismu v Mexiku po roce 1867. Titul je ovšem nepřesný, Mašková především představuje pozitivismus v podání Comtově, Millově a Spencerově (cca. 75 stran textu), poté přináší základní informace o šíření pozitivismu v Latinské Americe (cca. 30 str.) a pouze necelá třetina disertace (str. str. 110-151) je věnována pozitivismu v Mexiku, zejména pak vlivu pozitivismu na školský systém Mexika po vytvoření komise, která měla reformovat mexické školství, což autorka zmiňuje jak v úvodu tak nepřímo na počátku kapitoly věnované mexickému pozitivismu. Řečeno doktorandčinými slovy: „Jádrem je rozbor dvou zásadních textů Gabina Barredy „*Občanské řeči (Oración cívica)*“ a pojednání „*O morální výchově*“, na podkladě textů Augusta Comta, rozbraných v první části této téze, a již klasické práce Leopolda Zey: „*El positivismo y la circunstancia mexicana*“, jehož cílem je nastínit jak mohl vypadat alespoň v počátcích mechanismus učebního plánu Národní přípravné školy, jejímž zakladatelem a ředitelem Gabino Barreda byl. Úryvky ze vzpomínek několika slovných absolventů této školy, Josého Vasconcelose a Alfonse Reyese naznačit význam, který tato škola měla pro mexickou společnost 2. pol. 19. a počátku 20. století.“ (str. 114)

Ve zmiňovaném úvodu spatřuji ovšem hned dva problémy. Je to jednak totožnost textu této části práce se závěrečným resumé, kde autorka použila s výjimkou dvou odstavců naprosto stejných slov jako v úvodní pasáži disertace. Dalším problematickým bodem je samotné pojetí úvodu. Ten měl být podle mého názoru věnován kromě objasnění cílů práce vymezení problému a zhodnocení stávajícího stavu výzkumu. Mašková ovšem jen krátce nastínila obsah částí práce a představuje svoje cíle, chce studovat způsob přijetí pozitivismu v Mexiku, i „způsob, jakým byl modifikován na mexické poměry a důsledky, které z tohoto kroku vyplynuly pro mexickou společnost.“ (str. 2) především v podobě důrazu na vzdělání. V každé ze tří kapitol zachovává Mašková stejné členění, po krátké pasáži, v níž nastíní historický kontext pozitivismu v příslušném regionu – tedy Evropě, Latinské Americe a nakonec v Mexiku, sleduje myšlenky předních reprezentantů pozitivismu evropského, latinskoamerického a mexického. Oporu přitom hledá nejen v textech Comtových, Millových, Spencerových či Barredových, ale také v odborné literatuře. V případě pozitivismu latinskoamerického jsou to především nesporné publikace Leopolda Zey, u pozitivismu evropského se obávám, že práce Ireny Dubské nepředstavuje nejautoritativnější názor na danou problematiku, což platí i pro starší práce českých autorů věnující se navíc zejména reflexi Comtova díla v českém prostředí. V historických exkurzech se Mašková pokouší na malém prostoru postihnout mnohdy velmi složitou problematiku, což vede nutně ke generalizacím s rizikem příliš kategorických soudů. Na druhé straně pak autorka zbytečně opakuje marginálních údaje (např. na str. 114 uvádí autorka sňatek Pedra Contrerese Elizalda s Juárezovou dcerou a stejný fakt zmiňuje i na straně následující),

Další problém představují nepřesné formulace i faktické chyby a omyly v historických datech. Ony omyly tak lze najít např. na str. 85, kde Mašková hovoří o vyhlášení brazilské nezávislosti v roce 1823 (místo 1822), a současně tvrdí, že Brazílie byla jedinou zemí, která získala nezávislost bez boje. Stejně se ovšem stalo v případě střední Ameriky. Na str. 100 píše autorka o Rosasově vítězství v roce 1852, přičemž Rosas byl u Caceros poražen a odešel do

emigrace. Na následující stránce (str. 101) je datována válka trojspolku do let 1865-6, konflikt trval až do roku 1870, a na str. 111 přisuzuje autorka odmítnutí plánu z Igualy španělskými Habsburkům místo Bourbonům.

Oněmi nepřesnými formulacemi je např. vytváření dojmů, že za intervence evropských mocností v Mexiku na konci roku 1861 hájila své zájmy jen Francie, svoje zájmy zde samozřejmě sledovali i další interventi Británie a Španělsko (viz str. 113), na str. 114 pak vytváří neobratná formulace dojem, že francouzská intervence byla poražena v roce 1861, na stejné straně je místo výrazu royalista použit výraz realista, dalším příkladem je záměna výrazů konzervatismus a klerikalismus (str. 124). Domnívám se, že tyto chyby vznikly spěchem při dokončování práce, již si Mašková patrně nestačila po napsání znovu přečíst.

Výhrady mám k doktorandčiným bibliografickým údajům. Nemám zde na mysli jen odkazy, kde stále uvádí celé bibliografické údaje v případě, že je opakuje v desítkách případů, což je technická záležitost (byť je tu Maškové způsob citování skutečně neobvyklý), ale zejména k uvádění kapitol práce, které se v autorčině podání objevují jako samostatné tituly. Pokud jsem se tak nepřehlédl, chybí v bibliografii *Historia general de México* vydávaná opakovaně COMEXem, Mašková ovšem uvádí její jednotlivé části s odkazem na *Historia General*. Odlišný ale stejně nestandardní způsob zvolila při uvádění děl latinskoamerických pozitivistů, které zařadil do svého reprezentativního výboru vydaného v knihovnici Ayacucho Leopoldo Zea. Autorka zde uvádí jak antologii jak její jednotlivé části. Pro změnu ovšem chybí informace o dvou dílech antologie a v případě údajů o textech Sarmientových, Morových, Arguedasových, Barredových a dalších eventuální čtenář nenajde většinou stránky a nikde ani díl, v němž se příslušný text nachází. K těžko pochopitelnému omylu pak došlo při uvedení díla Josefa Polišenského, kterému Mašková přisoudila autorství *Dějiny literatur Latinské Ameriky*; samozřejmě se jedná o *Dějiny Latinské Ameriky*, které Mašková uvádí také. Podle bibliografického údaje o titulu *Druhý břeh Západu* (2004) by v podání Maškové byla autorkou práce Anna Housková (viz nestránkovaná bibliografie disertace), která je ovšem ve skutečnosti pořadatelkou antologie a autorkou úvodu. I v tomto případě se domnívám, že zde hrál roli spěch, s nímž Mašková dokončovala práci a text už nekorigovala.

Další kritická poznámka míří k jazyku disertace. Třebaže se autorka snaží zachovat jazykový styl, který odpovídá odbornému textu, objeví se ve spisu slova a slovní spojení, která odpovídají stylu jinému, popřípadě ztratila v poslední době stálým opakováním v publicistických projevech původní význam a proměnila se v bezobsažná klišé. Mašková tak nechává Bolívara „odložit meč“ (str. 88) a mexickou revoluci smést pozitivismus (mexická revoluce pozitivismus „velmi rychle smetla s povrchu zemského“ str. 154). Kromě toho používá někdy zvláštních spojení. Bolívie podle ní „začíná od důtklivého průzkumu svého životního prostředí“ (str. 104), prezident je jmenován do své funkce (str. 112) atd. Některé výrazy pak dokazují oprávněnost mé obavy, že autorka odevzdávala práci v takovém chvatu, že ji nestačila ani přečíst, na str. 114 tak píše o žácích Augusta Comta, kteří projevíli v mexickém studentovi zájem o pozitivismus

Přes všechny výhrady k práci jako celku se domnívám, že kapitola věnovaná mexickému školství je v našich podmínkách přínosem pro studium pozitivismu v Mexiku a proto doporučuji, byť s pochybnostmi, práci k obhajobě.

V Praze, 24. dubna 2007.

Prof. dr. Josef Opatrný

